

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Liina Reisberg
Riigikohus
info@riigikohus.ee

Teie 24.07.2026 nr 9-23/26-391-1

Meie 03.09.2026 nr 13-2/1880

Täiendavad ettepanekud kohtunike 2027. aasta koolitusprogrammi

Lugupeetud Liina Reisberg

Täname võimaluse eest esitada ettepanekuid kohtunike 2027. aasta koolitusprogrammi kohta.

Justiits- ja Digiministeerium esitas 06.04.2026 kirjaga nr 13-2/1880 ettepanekud kohtunike 2027. aasta koolitusprogrammi koostamiseks. Oleme tutvunud valminud koolitusprogrammi kavandiga ning kogunud täiendavat sisendit. Meil on hea meel, et kavandis on leidnud kajastamist mitu varasemas kirjas esitatud ettepanekut.

Teeme ettepaneku täiendada koolitusprogrammi kavandit järgmiste teemadega.

1. Õigusteabe koolitus ja uuendatud Riigi Teataja võimalused

Teeme ettepaneku lisada programmi õigusteabe koolitus, mille raames antaks kohtunikele **ülevaade uuendatud Riigi Teataja võimalustest**.

Riigi Teataja on kohtunike igapäevatoos keskse tähtsusega õigusteabe allikas. Koolitus võiks anda praktilise ülevaate Riigi Teataja uutest ja edasiarendatud funktsionaalsustest, otsinguvõimalustest ning muudest lahendustest, mis aitavad õigusteavet senisest tõhusamalt leida ja kasutada. Koolitus oleks asjakohane nii alustavatele kui ka kogunud kohtunikele, samuti kohtujuristidele ja Riigikohtu nõunikele.

Koolituse Riigi Teatajat puudutava sisulise osa võiks ette valmistada ja läbi viia Justiits- ja Digiministeeriumi Riigi Teataja talitus, näiteks veebikoolitusena. Veebivorm võimaldaks koolitusel osaleda laiemal kohtuametnike sihtrühmal ning tutvustada Riigi Teataja võimalusi vahetult praktiliste näidete abil.

2. Maksejõuetusmenetlustega seotud koolitused

Teeme ettepaneku lisada koolitusprogrammi kaks maksejõuetusmenetlustega seotud koolitust.

Esimese koolituse pealkiri võiks olla „**Menetlusabi andmine maksejõuetus- ja pankrotimenetlustes**“.

Koolituse eesmärk oleks selgitada menetlusabi andmise põhimõtteid ja tingimusi ning aidata ühtlustada menetluspraktikat. Sellel teemal koolitamise vajadus ilmnes hiljuti siseauditi osakonna korraldatud nõuandva töö kokkuvõttest. Kuigi maksejõuetusmenetluste küsimusi võib käsitleda ka üldisema maksejõuetuse ümarlaua raames, vajab menetlusabi temaatika oma praktilise tähtsuse tõttu eraldi ja võimalikult kiiret käsitlemist.

Teise koolituse pealkiri võiks olla „**Võlgniku sissetulekute käsutamine ja piirangud maksejõuetuse avalduse menetluses ning hilisemates pankroti-, võlgade ümberkujundamise ja kohustustest vabastamise menetlustes**“.

Koolitus võiks anda süsteemse ülevaate võlgniku sissetulekute käsutamise ning selle suhtes kohaldatavate piirangutega seotud põhimõtetest ja tingimustest menetluse eri etappides. Koolituse eesmärk oleks toetada ühetaolisema menetluspraktika kujunemist. Selle teema käsitlemise vajaduse on tõstatanud ka kohtunikud ise.

3. Lapsesõbralik menetlus ka karistusõiguse ja kriminaalmenetluse valdkonnas

Kordame varasemat ettepanekut käsitleda **lapsesõbralikku menetlust ka kriminaalmenetluse valdkonnas**, mitte ainult tsiviilkohtumenetluses. Teema on oluline nii juba ametis olevatele kui ka alustavatele kohtunikele, kes puutuvad oma töös kokku alaealisi ja noori täiskasvanuid puudutavate menetlustega.

Koolitus võiks käsitleda alaealiste ärakuulamise ja küsitlemise eripärasid, trauma mõju lapse või noore ütlustele ja menetluses osalemisele, suurt traumasid kogenud laste ja noorte küsitlemist ning turvalise ja lapsesõbraliku menetluskeskkonna loomist. Samuti võiks koolitusel käsitleda kohtuniku suhtlemist alaealise menetlusosalisega ning asjakohaseid Euroopa Liidu ja rahvusvahelisi standardeid.

4. Vangistusõigus ja kinnipeetavate riskide hindamine

Kordame varasemalt esitatud ettepanekut jätkata **vangistusõiguse koolituse** pakkumist ning täiendada selle sisu aktuaalsete praktiliste ja õiguslike küsimustega.

Koolitusel võiks käsitleda kinnipeetavate läbiotsimisega seotud probleeme, suitsetamisega seotud vaidlust Euroopa Inimõiguste Kohtu suurkojas, kinnipeetavate internetikasutusega seotud küsimusi, põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses tõstatunud probleeme ning muid vangistuse täideviimise praktilisi küsimusi ja rahvusvahelisi arenguid.

Täiendavalt teeme ettepaneku käsitleda koolitusel kinnipeetavate riskide hindamist. Koolitus võiks anda kohtunikele ülevaate riskihindamise eesmärkidest, metoodikast ja kasutamisest vangistuse täideviimisel tehtavate otsuste ettevalmistamisel. Samuti võiks selgitada riskihinnangute tähendust, nende koostamise aluseid ning riskihinnangutes esitatud järelduste hindamist kohtumenetluses.

5. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muudatused seoses SLAPP-direktiiviga

Teeme ettepaneku lisada programmi **koolitus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1069 ülevõtmisega seotud tsiviilkohtumenetluse seadustiku muudatustest**.

Koolitus võiks anda ülevaate avalikus arutelus osalevate isikute kaitseks kehtestatud menetluslikest tagatistest ilmselgelt põhjendamatute nõuete ja kuritarvilike kohtumenetluste puhul. Samuti võiks koolitusel käsitleda avalikus arutelus osalemise vastaste strateegiliste hagide äratundmist, asjakohaste menetlusnormide kohaldamise eeldusi ning kohtule antud menetluslikke võimalusi.

Muudatuste praktiline käsitlemine aitaks kujundada nende ühetaolisemat kohaldamispraktikat.

6. Eestkoste alternatiivid ja sotsiaalvaldkonna teenused

Kordame varasemalt esitatud ettepanekut korraldada koolitus, mis annaks **kohtunikele praktilise ja lihtsalt mõistetava ülevaate sotsiaalvaldkonna teenustest, toetustest ja muudest lahendustest, mida on võimalik rakendada enne eestkoste seadmist või eestkoste asemel**.

Koolitus võiks käsitleda kohaliku omavalitsuse ja riigi pakutavaid teenuseid ning toetusi, sealhulgas erihooldekande- ja rehabilitatsiooniteenuseid, Töötukassa ja Sotsiaalkindlustusameti teenuseid, puudega inimese toetusi, hooldajatoetust, kriisiabi ja muid asjakohaseid toetusi. Samuti võiks tutvustada eestkoste alternatiive, näiteks volituse andmist, lähedaste abi ja teenuste kasutamist, ning selgitada,

millist teavet vajab kohus ja millist sisendit oleks põhjendatud küsida kohalikult omavalitsuselt või Sotsiaalkindlustusametilt. Teemat tuleks käsitleda ka inimese autonoomia, proportsionaalsuse ja eestkoste kui viimase abinõu põhimõtte seisukohast.

Koolitus ei peaks piirduma teenuste loetlemisega, vaid aitama kohtunikul hinnata nende tegelikku kättesaadavust ja toimimist konkreetse inimese olukorras. Seejuures tuleks käsitleda teenustele juurdepääsu, võimalikke järjekordi ning seda, kas pakutav teenus inimese tegelikke vajadusi arvestades toimib.

Koolituse korraldamise valmisolekut on avaldanud Sotsiaalministeerium. Võimalike koolitajate või kaasatavate ekspertide kontaktid saab vajaduse korral Justiits- ja Digiministeeriumilt.

7. Euroopa Liidu põhiõiguste harta praktiline kohaldamine

Teeme ettepaneku täiendada programmi kavandis sisalduvat koolitust „Põhiseaduslikkuse järelevalve“ Euroopa Liidu põhiõiguste harta praktilise kohaldamise käsitlesega.

Koolitusel võiks käsitleda, millal kuulub Euroopa Liidu põhiõiguste harta riigisiseses menetluses kohaldamisele ning kuidas kasutada hartat koostoimes Euroopa Liidu teisese õiguse, Euroopa Liidu Kohtu praktika ja riigisisese õigusega. Samuti võiks käsitleda harta kohaldamisala kindlaksmääramist, hartas sätestatud õigustele tuginemist kohtumenetluses ning harta ja põhiseaduses sätestatud põhiõiguste omavahelist suhestamist.

Koolituse või iseõppe toetamiseks võiks kohtunikele tutvustada Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti koostatud koolitusmaterjale, „Charterpediat“, kohtupraktika andmebaasi ja iseõppevahendit „Charter E-Guidance“: <https://fra.europa.eu/en/eu-charter>

Need materjalid on mõeldud muu hulgas kohtunikele ja teistele õiguspraktikutele ning aitavad praktiliste näidete kaudu paremini mõista, millal ja kuidas kohaldada Euroopa Liidu põhiõiguste hartat riigisiselt.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Karl-Erik Ansmann
nõunik

Karl-Erik Ansmann 58877900
Karl-Erik.Ansmann@justdigi.ee